

faktum

om pension og samfund

Nr. 2. November 2003

ATP-udbetalinger:

To milliarder kroner går fra mænd til kvinder

Kvindernes økonomiske fordel ved at være i de samme pensionskasser som mænd er i år større, end den har været nogensinde tidligere i historien.

Knap 70.000 kr.

Så meget har den 67-årige kvinde udsigt til at få udbetalt ekstra i ATP i forhold til den jævnaldrende mand. De ekstra penge kan hun se frem til, til trods for at hun gennem sit arbejdsliv har indbetalt præcis det samme – hverken mere eller mindre – som sin jævnaldrende mandlige kollega.

»Forklaringen er, at 67-årige kvinder har udsigt til at leve betydeligt længere end mændene i samme aldersgruppe. Godt tre år i gennemsnit. Da man får udbetalt pension, så længe man lever,

er der god pensionsøkonomi i det lange liv. Det tjener kvinderne penge på,« siger Ole Haugaard, ansvarshavende aktuar i ATP.

ATP's aktuarer har netop lagt sidste hånd på en undersøgelse af, hvor mange penge, der i alt flyttes fra mænd til kvinder i ATP på den baggrund.

»Hvis man i dag kigger på gruppen af pensionister, er resultatet klart: Kvinderne får ekstra to mia. kr., som de ikke ville have fået, hvis ikke de havde delt pensionskasse med mændene. Værdien af de kvindelige pensionisters rettigheder er i dag opgjort til ca. 20 mia. kr. Var de alene, havde vi kun haft råd til at hensætte 18 mia. kr. De to mia. kr. kommer fra mændene. Og det er langt flere penge end tidligere.

For blot syv år siden var der tale om en mia. kr., altså det halve,« siger Ole Haugaard.

Ud over at kvinder lever længere end mænd, er der især én anden grund til, at pengestrømmen fra mænd til kvinder er større end før:

For 40 år siden var fire ud af ti kvinder i alderen 16-66 år erhvervsaktive mod mere end ni ud af ti mænd i samme aldersgruppe. Siden er den forskel blevet udjævnet voldsomt – i dag er godt og vel syv ud af ti kvinder i alderen 16-66 år erhvervsaktive.

Kvinderne ligner således i stigende grad mændene, når det drejer sig om, hvor længe og hvor meget de har arbejdet. Samtidig nyder især kvinderne →

Små 70.000 kr. ekstra i ATP-pension til kvinder		
2003. Beløb afrundet til hele hundrede	Mand 67 år	Kvinde 67 år
Indbetalt til ATP i alt	46.500 kr.	46.500 kr.
Forventet restlevetid	14,2 år	17,4 år
Årlig pension ved pensionering som 67-årig	21.300 kr.	21.300 kr.
Samlet forventet udbetaling	303.900 kr.	372.400 kr.

Til trods for, at en 67-årig mand og kvinde har indbetalt præcis det samme til ATP, står kvinden til at få små 70.000 kr. (23 pct.) ekstra i pension, fordi hun – i gennemsnit – lever længere end manden.

Note: Opgørelsen viser den forventede samlede nominelle pensionsudbetaling (ekskl. bonus) til mænd og kvinder, som er fyldt 67 i 2003, og som har optjent fuld ATP-pension.

→ godt af, at der betales bidrag til ATP i forbindelse med f.eks. arbejdsløshed, sygdom og barsel.

»Det peger i retning af, at kvinderne opnår større ret til pension – og derfor får omfordelingen stadig større betydning rent økonomisk,« siger Ole Haugaard.

Det er en udvikling, som – ifølge en undersøgelse som ATP har lavet til Finansministeriet – vil forstærkes i de kommende år. Af undersøgelsen fremgår det, at mænds og kvinders pensionsrettigheder kommer til at ligne hinanden mere og mere de næste 20 år. Det betyder, at omfordelingen mellem kønnene bliver øget.

Unisex gælder overalt

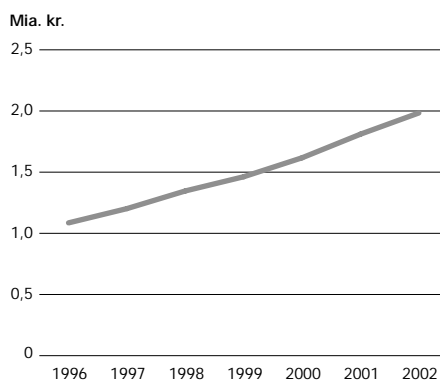
At mænd og kvinder skal behandles ens – trods forskel i forventet levealder – har været gældende for ATP lige siden starten i 1964. Det er samme princip, som gælder for folkepensionen.

Ingen har offentligt forfægtet det synspunkt, at man burde ophæve omfordelingen fra mænd til kvinder. Til gengæld er det ikke svært at finde fortalere for at opretholde unisex-princippet.

I 1998 vedtog et enigt Folketing, at reglen om ikke at gøre forskel på baggrund af køn – den såkaldte unisex-regel – skal gælde enhver kollektiv pensionsordning. Reglen gælder altså enhver arbejdsmarkeds- eller virksomhedspension.

»Størrelsen af omfordelingen i den enkelte ordning afhænger naturligvis først og fremmest af, hvor mange mænd og kvinder, der er med. ATP er speciel, fordi vi har stort set lige mange af hvert

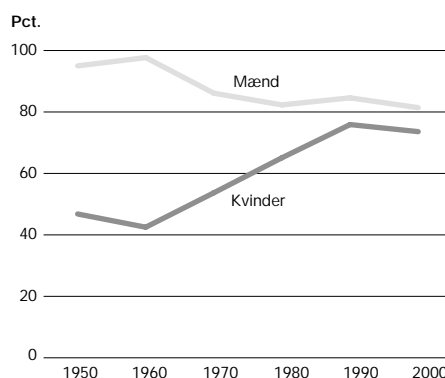
Omfordeling fra mænd til kvinder - 1996-2002

Omfordelingen af penge fra mænd til kvinder stiger voldsomt i disse år. Forklaringen er især, at andelen af kvindelige ATP-pensionister bliver større og større. Kilde: ATP

Note: Figuren viser, hvor meget ekstra, der forventes flyttet fra mænd til kvinder i den gruppe af pensionister der er, hvert af årene. Pengene hensættes og flytningen sker senere – nemlig når mændene rent faktisk dør og kvinderne lever videre.

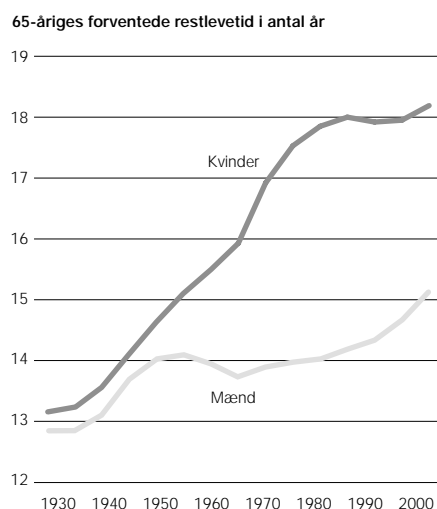
Kvinders erhvervsfrekvens nærmer sig mændenes

For blot 40 år siden var mænds erhvervsfrekvens dobbelt så stor som kvinders – i dag er der under ti procent forskel. Dermed vil de to køns pensionsrettigheder i stigende grad komme til at ligne hinanden – dog stadig med den fordel til kvinderne, at de lever længere.

Note: Mænds og kvinders erhvervsfrekvens 1950-2000. 1950 til 1980 opgjort for 15 til 69-årige, derefter opgjort for 16 til 65-årige. Kilde: Danmarks Statistik.

Kvinder lever længst

For 70 år siden var der ikke stor forskel på, hvor mange år en 65-årig mand og kvinde kunne forvente at have tilbage – nemlig omkring 13 år. Siden er kvindernes restlevetid vokset langt hurtigere end mændenes. I dag kan en 65-årig kvinde forvente 18 år mere, mens mændene kan forvente ekstra 15 år. Kilde: ATP

→ køn. Men for den enkelte kan omfordelingen i de andre pensionsordninger være af større betydning, fordi der typisk er tale om langt større indbetalinger, end der er i ATP. Hvis der f.eks. er en forventet udbetaling til den enkelte på 150.000 kr. om året – og en lige kønsfordeling – er der tale om en halv million mere til kvinden end manden,« siger Ole Haugaard.

Forbundsformand Lillian Knudsen, Kvindeligt Arbejderforbund (KAD), siger: »For os har unisex-begrebet altid været aldeles afgørende. Når mænd og kvinder har betalt det samme ind til ATP hver måned, så skal de også have det samme ud hver måned, når de går på pension. Kvinderne ville ikke finde sig i at få mindre udbetalt, fordi statistikken siger, de lever længere end mænd. Vi ved jo ikke, hvem af os, det er, der bliver gamle. Det kan godt ske,

det er manden, der holder længst, selv om statistikken spår noget andet.« Lillian Knudsen peger på, at unisex-reglen fører til, at kvinderne i den sidste ende haler lidt ind på mændene: »I løbet af arbejdslivet tjener mændene typisk flere penge end kvinderne. Derfor får de også flere penge udbetalt fra deres arbejdsmarkedspensioner, når de bliver gamle. Uden unisex-reglen ville forskellen på mænds og kvinders alderdom være endnu større.«

Ligebehandling af kønnene er et krav fra Folketinget

I 1998 vedtog et enigt Folketing en lov, som indebærer, at pensions-optjening i kollektive pensionsordninger fremover skal foregå på et unisex-grundlag. Det betyder, at mænds og kvinders pension beregnes på et og samme grundlag uanset kendte kønsmæssige forskelle i forventet restlevetid. Lovgivningen har ikke mindst rod i ligestillingsmæssige hensyn, herunder et EU-direktiv om ligestilling. En række pensionsordninger – bl.a. ATP – havde unisex-grundlag i forvejen. Andre måtte indføre et unisex-grundlag for alle nye medlemmer. Anvendelsen af et unisex-grundlag indebærer en omfordeling mellem kønnene. Omfordelingens betydning varierer fra ordning til ordning. Den afhænger blandt andet af kønssammensætningen i ordningen, sammensætningen af de ydelser, ordningen omfatter, og indbetalingernes fordeling på mænd og kvinder.